

Colum P. Hourihane

Ikonografija na raskrižju: revidiranje

Unatoč kritici ikonografija i dalje ima središnju ulogu u povijesti umjetnosti. Otvaraju se nova ikonografska polja, koja uključuju zvuk, svjetlo, boju, spol, okus i druge elemente. Pristup je mnogo kompleksniji i opsežniji negoli je bio u prijašnjim razdobljima, te su se i temelji proširili. Razmatranja u ovome radu temelje se na istraživanjima provedenim u Indeksu kršćanske umjetnosti (Index of Christian Art) Sveučilišta u Princetonu, koja su uzeta kao barometar za razvoj ikonografije te za prikaz načina u promjeni koncepta metode u proteklih dvadesetak godina. Proteklo je razdoblje, ponajprije, obilježio snažan razvoj interneta te, posljedično, izlaganje i dostupnost "slika", koje su temelj ikonografije. Promjenom metodologije ušli smo u razdoblje tzv. „digitalne povijesti umjetnosti“, pa je računalna tehnologija bitno utjecala i na ikonografsku metodu. Ovakav je način rada umnogome olakšao i poboljšao pristup novim resursima te je, istodobno, umjesto da djeluje kao potpora istraživanjima, slika počela sama određivati smjer svojega razvoja. Nadalje, poboljšao se pristup u obradi materijala primjenom novih metodologija i klasifikacijskih sustava, u čemu je ključnu ulogu odigralo računalo kao temeljni alat ikonografskoga katalogiziranja. U posljednjih dvadeset i pet godina promijenio se stav o ikonografiji kao statičnoj, konstantnoj i rigidno ustrojenoj metodi, pa se ona danas poima kao fleksibilna i interdisciplinarna te kao metoda koja zahvaća mnogo širi opseg istraživanja i nove koncepte. Ikonografiju se danas, također, poima kao metodu koja obuhvaća kontradiktorne kvalitete i čije se značenje može razlikovati od danoga konteksta i situacije, tako da se ikonografija spola, feminizma i recepcije, između ostalog, u istraživanjima pojavljuje uz teme poput liturgije, interpiktoralnosti ili hijerotopije. Područja gesta, glazbe i boja izgledala su posebice obećavajuće u prošlosti te su u ovim područjima provedena brojna istraživanja, no još uvijek nedovoljnog intenziteta koji zaslužuju. U posljednjih nekoliko godina, čini se da određen broj disciplina percipira povijesno-umjetničke slike kao aktivne konstrukte, a ne samo kao ilustracije ili odraze društvenih vrijednosti. Posebno ikonografsko potpodručje od iznimnog interesa postaje klasifikacija ne-reprezentacijskoga. Danas se ikonografija ne mora vezati s vizualnim, već je dovoljno imati konotacije o „nečemu“ ili „povezanim s nečim“. Ako su se parametri ikonografije proširili onda su se procesi klasifikacije suzili i postali koncizni. U Europi je ikonologija, čini se, potisnula ikonografski pristup, koji se još uvijek prakticira u Sjevernoj Americi. Ikonografija je i dalje važno područje u studijama povijesti umjetnosti te predstavlja intuitivni dio discipline. Ako nestanu stilske barijere, onda će vrijednost ikonografije postati još očitija te će ikonografija ili ikonologija imati još veću ulogu u studijama povijesti umjetnosti. Međutim, osnovni problem ostaju ekstremi u nekim interpretacijama koje se vode ikonografskom ili ikonološkom metodom. Unatoč svim kritikama i neizvjesnom putu razvoja, sigurno je ipak da će ikonografija ostati kao jedna od temeljnih metoda u razumijevanju i interpretaciji slika.